

УДК 811.111:81'42
DOI <https://doi.org/10.32782/fohium/2024.4.13>

МЕТАФОРИЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ ГРУПОВОЇ ТЕРАПІЇ У ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ІРВІНА ЯЛОМА THE SCHOPENHAUER CURE)

Оксана Дойчик

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології*

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID 0000-0002-7921-1868

Scopus Author ID 57834116100

oksana.doichyk@pnu.edu.ua

Ірина Шкорута

аспірантка кафедри англійської філології

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID 0009-0004-3958-6851

shkoruta.iryuna@gmail.com

Ключові слова: *когнітивна лінгвістика, концептуальна метафора, домен, діапазон метафори, когнітивні механізми, психотерапевтичний дискурс, поетико-когнітивний аналіз.*

Стаття присвячена дослідженню психотерапевтичного дискурсу сучасного лікаря-психотерапевта і письменника Ірвіна Ялома у фокусі когнітивно-лінгвістичних студій. Метою розвідки є з'ясування діапазону концептуальних метафор з цільовими доменами THERAPEUTIC GROUP і GROUP THERAPY на матеріалі психотерапевтичного роману Ірвіна Ялома «The Schopenhauer Cure» (2005). Психотерапевтичний дискурс Ірвіна Ялома досліджуємо як особливий вид дискурсу, в якому науковий дискурс психотерапії (індивідуальної, групової) репрезентований у художньому обрамленні. Методологічним підґрунтям розвідки слугує теорія концептуальної метафори. Проведений аналіз діапазону концептуальних метафор з цільовими доменами THERAPEUTIC GROUP і GROUP THERAPY у психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома дозволив виявити конвенційні метафоричні зв'язки (THERAPEUTIC GROUP IS A BEING WITH LIFE CYCLE, THERAPEUTIC GROUP IS A BOUNDED REGION IN SPACE, PURPOSE OF THERAPY IS DESTINATION, MEANS OF THERAPY ARE PATHS TO DESTINATION) та творчі авторські метафори, котрі базуються на конвенційних способах осмислення дій і процесів (GROUP THERAPY IS A HUMAN BEING WITH BEHAVIORAL NORMS, THERAPEUTIC GROUP IS A SAFE AND COZY PLACE, THERAPEUTIC GROUP IS STAGE, GROUP THERAPY IS MOTION IN A LIMITED REGION OF SPACE → HERE AND NOW, GROUP THERAPY IS A HORIZONTAL AND VERTICAL MOTION, GROUP THERAPY IS A TIME-BOUND JOURNEY). В основі метафоризації групової терапії є структурно-подієва метафора (EVENT STRUCTURE METAPHOR), креативне переосмислення якої мотивувало створення авторських метафор. Когнітивні механізми поєднання, нарощування, розширення, перегляд, залучені до створення нових креативних образів групової терапії проаналізовані в статті. З'ясовано такі метафорично висвітлені ознаки групової психотерапії, як її горизонтальний і вертикальний рівень, реалізація одночасно у двох площинах (як обмеженопротяглого подорож у певному напрямку та як безпосередня ситуація тут і зараз), життя всередині життя.

METAPHORIC REPRESENTATION OF GROUP THERAPY IN PSYCHOTHERAPEUTIC DISCOURSE (BASED ON I. YALOM'S NOVEL THE SCHOPENHAUER CURE)

Oksana Doichyk

*PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Iryna Shkoruta

*Postgraduate student at the Department of Foreign Languages
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Key words: *cognitive linguistics, conceptual metaphor, domain, the range of metaphor, cognitive devices, psychotherapeutic discourse, cognitive-poetic analysis.*

The article focuses on investigating psychotherapeutic discourse in view of cognitive linguistic approach. The objective of the present research is to reveal and describe the range of the conceptual metaphors with the target domains THERAPEUTIC GROUP and GROUP THERAPY, objectified in the psychotherapeutic novel “The Schopenhauer Cure” (2005) by Irvin Yalom, a contemporary American existential psychiatrist and author of psychotherapeutic fiction and nonfiction. Yalom’s psychotherapeutic discourse is viewed as a special type of discourse combining the properties of scientific discourse of individual and group psychotherapy and fiction. The methodology of the practical analysis is based on the Conceptual Metaphor Theory. The article discusses the range of conventional metaphors (THERAPEUTIC GROUP IS A BEING WITH LIFE CYCLE, THERAPEUTIC GROUP IS A BOUNDED REGION IN SPACE, PURPOSE OF THERAPY IS DESTINATION, MEANS OF THERAPY ARE PATHS TO DESTINATION) and nonconventional author’s metaphors, based on the conventional metaphoric patterns (GROUP THERAPY IS A HUMAN BEING WITH BEHAVIORAL NORMS, THERAPEUTIC GROUP IS A SAFE AND COZY PLACE, THERAPEUTIC GROUP IS STAGE, GROUP THERAPY IS MOTION IN A LIMITED REGION OF SPACE → HERE AND NOW, GROUP THERAPY IS A HORIZONTAL AND VERTICAL MOTION, GROUP THERAPY IS A TIME-BOUND JOURNEY). The author’s creative manifestations of the EVENT STRUCTURE METAPHOR, that describes processes in terms of space, motion, and force, have been discussed in the article from the perspective of four cognitive devices applied (elaboration, extending, questioning, and combining). The analysis has revealed the characteristic features of the group therapy, objectified metaphorically.

Вступ. Незважаючи на зростання популярності психотерапії як «лікування словом» (talking cure) в Україні, особливо з початком війни, параметри психотерапевтичного дискурсу, наразі, вивчаються, здебільшого, у площині психологічних студій, тоді як об’єктом лінгвістичного аналізу цей тип дискурсу постає лише в окремих вітчизняних розвідках (напр.: Бідюк, 2008; Качмар, 2016; Коваленко, 2010). Тож дослідження характеристик психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома з позицій когнітивної лінгвістики є актуальним. У площині когнітивного виміру більшість закордонних розвідок останніх років зосереджуються на особливостях використання метафор у психотерапевтичному дискурсі (Тай, 2011; 2016б).

Однак, розвідки такого плану є міждисциплінарними і, зазвичай, звертаються до безпосереднього залучення метафор у процесі психотерапевтичного лікування пацієнтів (див., наприклад, праці: Blenkiron, 2005; Stott et al., 2010; Levitt et al., 2000; Тай, 2016а).

Об’єктом нашої розвідки є психотерапевтичний дискурс сучасного лікаря-психотерапевта і письменника Ірвіна Ялома, твори якого характеризуються тим, що поєднують ознаки і художнього, і наукового дискурсу (власне, психотерапевтичного). За словами письменника, спершу його твори планувалися як описи результатів психотерапевтичних досліджень, потім це були тексти підручників за фахом, в яких автор включив

десятки оповідань про терапію. Спершу автор мав на меті писати навчальні історії, але з часом відбувся перехід від наукової літератури до художньої, яка ґрунтується на «добре замаскованих історіях пацієнтів» (A Conversation, 2010: 303-304). Тому психотерапевтичний дискурс Ірвіна Ялома досліджуємо як особливий вид дискурсу, в якому науковий дискурс психотерапії (індивідуальної, групової) репрезентований у художньому обрамленні. **Метою** розвідки є з'ясування діапазону концептуальних метафор з цільовими доменами THERAPEUTIC GROUP і GROUP THERAPY на **матеріалі** психотерапевтичного роману Ірвіна Ялома *The Schopenhauer Cure* (2005).

Матеріал і методи дослідження. Методологічним підґрунтям розвідки слугує теорія концептуальної метафори (Conceptual Metaphor Theory), основні положення якої були окреслені ще в 1980 році у фундаментальній праці Дж. Лакоффа і М. Джонсона *Metaphors We Live By*, а інструментарій широко застосовується в сучасних вітчизняних лінгвістичних розвідках, присвячених аналізу тексту і дискурсу (Бистров 2016; Дойчик, 2013, 2018, 2019, 2021; Вустров, 2014; Bilyk, Doichuk et al, 2022; Martyniuk, 2018; Shevchenko 2021; Velykoroda, 2019) і не вичерпує свій потенціал.

Вслід за теоретиками основних положень когнітивної теорії метафори (праці М. Джонсона, З. Ковечеша, Дж. Лакоффа та інших), розуміємо метафору як спосіб пізнання, структурування та осмислення світу, за якого «менш чітко визначені (абстрактні) явища частково осмислюються в термінах більш чітко визначених (та, зазвичай, більш конкретних) понять, які базуються на досвіді» (Lakoff & Johnson, 1980: 109). Лінгвокогнітивний погляд на метафору пропонує такі її ознаки: метафора є властивістю концептів, а не слів і є інструментом мислення, а не мови; функцією метафори є осмислення явищ дійсності; метафора не обов'язково базується на подібності явищ, котрі нею зіставляються (за: Kövecses, 2010; Lakoff, 1980). З лінгвокогнітивних позицій метафори класифікуються за чотирма ознаками: конвенційність (конвенційна метафора може мати неконвенційну мовну об'єктивацію), функційність (за когнітивною функцією виокремлюють структурні, орієнтаційні й онтологічні метафори), походження (метафори можуть базуватися на знаннях, досвіді, образності) і рівень узагальненості (прикладом метафори узагальненого рівня є EVENT STRUCTURE METAPHOR). Структурні метафори структурують один концепт у термінах іншого; орієнтаційні – забезпечують когерентність метафоричних груп і організують системи концептів у термінах просторових орієнтацій (верх-низ, центр-периферія, тощо); онтологічні – забезпечують

фундаментальне розуміння цільових концептів як фізичних об'єктів, субстанцій, контейнерів, істот, тощо, що дозволяє категоризувати, групувати, описувати ці концепти (Kövecses: 2010, 46; Lakoff, 1980: 14-34).

Метафоричне перенесення відбувається з *домену джерела* (source domain) на абстрактний *домен цілі* (target domain). Проекцію ознак домену джерела на домен цілі називають *перехресним мапуванням* (cross-space mapping), при якому деякі аспекти домену цілі вибірково *висвітлюються* (highlighting), інші – *затемнюються* (hiding) (Lakoff, 1980: 10-13). Деякий цільовий домен може асоціюватися з певним набором доменів джерела, який З. Ковечеш називає *діапазоном цільового домену / діапазоном метафори* (the range of the target / the range of metaphor) Водночас, терміном *спектр домену джерела / спектр метафори* (the scope of the source) позначається явище, де певний домен джерела проектується на різні сфери цілі (Kövecses, 2005: 122-123).

Поетико-когнітивні студії художніх текстів (праці Р. Гіббса Дж. Лакоффа, М. Тернера та ін.) доводять, що творче переосмислення дійсності базується на конвенційних, базових метафорах (Kövecses, 2010: 50). У художньому творі конвенційні метафори часто зазнають модифікацій. Дж. Лакофф виокремлює три можливі маніфестації «креативної» метафори на основі конвенційної: випадки розширення «вживаної» частини метафори, випадки використання «невживаних» аспектів метафори та випадки, коли метафора створена як новий погляд на певні явища (Lakoff, 1980: 53). З. Ковечеш, услід за Дж. Лакоффом, М. Тернером та Р. Гіббсом, у праці *Metaphor: A Practical Introduction* виокремлює чотири основні когнітивні механізми поетичного переосмислення базових (конвенційних) концептуальних метафор, серед яких: *розширення* (extending), що передбачає появу додаткових концептуальних елементів у концептосфері джерела образу; *нарощування* (elaboration), в основі якого осмислення по-новому вже існуючих елементів сфери джерела; *поєднання* (combining), яке базується на одночасній активації і накладанні декількох базових концептуальних метафор; *перегляд* (questioning), коли автор ставить під сумнів доречність метафор, звичних для повсякденного використання (Kövecses, 2010: 53-55).

Результати обговорення. Процес групової терапії об'єктивується у психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома здебільшого онтологічними та структурними метафорами.

Діапазон онтологічних метафор з цільовим доменом THERAPEUTIC GROUP, включає конвенційні метафори, котрі об'єктивують царину цілі як контейнер (THERAPEUTIC GROUP IS A

CONTAINER) (дискурсивні фрагменти (1-3)) і як живий організм (THERAPEUTIC GROUP IS A BEING WITH LIFE CYCLE) (4-12).

(1) *They <patients> will generalize what they learn about their group relationships to their relationships outside* (p. 67);

(2) *everything must go on inside the group. If there is contact between members outside the group, it must be brought back into the group and discussed.*" (p. 67);

(3) *The danger of an out-of-group relationship* (p. 289).

Метафора THERAPEUTIC GROUP IS A BEING WITH LIFE CYCLE виявляє, з одного боку, такі ознаки царини цілі, як ‘здатність до розвитку, життя, смерті’, а з іншого боку – ‘єдність, одно-стайність’, бо організм мислиться як одне ціле.

(4) *"Welcome. Glad to have you. We need some new blood"* (p. 79);

(5) *"I know she was your favorite child in our family here* (p. 100);

(6) *The group lapsed into that state of mind that always ensued from an interaction with Philip.* (p. 184);

(7) *the mood of the group darkened and progressed from incredulousness to stridency* (p. 207);

(8) *the group felt trusting, intimate, optimistic, even serene* (p. 288);

(9) *The group was more than a clump of people; it had a life of its own, an enduring personality. <...> it had a stable persisting self, a core culture (<...> a unique set of "norms"--unwritten rules) that seemed immortal. No one member could recite the group norms, but everyone could agree whether a certain piece of behavior was appropriate or inappropriate* (p. 92);

(10) *Groups require time to develop stability and trust. Often a new group will spin off members who are unable, for reasons of either motivation or ability, to engage in the group task (that is, interacting with other members and analyzing that interaction). Then it may go through weeks of uneasy conflict as members jockey for position of power, centrality, and influence, but eventually, as trust develops, the healing atmosphere grows in strength* (p. 93);

(11) *But, all in all, he decided to stay on the sidelines for the time being because the group was handling the situation.* (p. 158);

(12) *the group had stumbled upon a new species, a new life-form, perhaps a six-eyed salamander with feathered wings, and, with utmost caution and deliberateness, slowly circled it* (p. 159).

Авторські смисли виявляються в метафоричних виразах, де група є одним цілим, живою істотою (4), (9) з власною свідомістю, рішеннями, діями, особистістю з власним характером (9), культурою (9), настроєм і почуттями

(5-8), тощо. У дискурсивних фрагментах (4-12) метафоричні вирази базуються на когнітивних процесах нарощування (elaboration) та розширення (extending) сфери джерела. Метафора-персоніфікація підкреслює таку ознаку групи, як ‘одностайність і згуртованість’ (як у сім’ї (5)), особливо у ситуаціях, де група стикається з необхідністю вирішення тієї чи іншої проблеми, дилеми (11) чи, наприклад, у ситуаціях, де група приймає нового учасника, який на перших етапах не інтегрується в групу й не ідентифікує себе як її частину (12).

Нарощування (elaboration) сфери джерела (GROUP THERAPY IS A HUMAN BEING WITH BEHAVIORAL NORMS) висвітлює такі ознаки життя людської істоти, як поведінкові норми, котрі проєктуються на неписані, але «вічні» (*unwritten, immortal*) норми і правила поведінки в межах групи (9), а також висвітлює ключові етапи взаємодії в групі, такі як конфлікт, боротьба за владу і вплив і, зрештою, виникнення взаємної довіри, яка визначає успішність терапії (10).

Структурні метафори групової терапії представлені набором, який Дж. Лакофф визначає як структурно-подієву метафору (EVENT STRUCTURE METAPHOR), котра описує дії, стани та процеси через метафори руху і простору. (Lakoff & Johnson, 1999). Універсальність структурно-подієвої метафори забезпечується образ-схемним досвідом, на якому вона базується, і який поділяють люди різних культур (Kövecses 2010; Esmer, 2022). Розглянемо деякі дискурсивні фрагменти:

(13) *I make a point of providing an orientation to group therapy to every patient entering a group* (p. 65);

(14) *While we're waiting for the other members, let me give you the nuts-and-bolts housekeeping drill* (p. 77);

(15) *The only ground rule you heard from me about relationships outside of the meetings is that there be no secrets and that if there are any encounters<...> outside the group sessions, the members involved must bring it up in the group* (p. 157);

(16) *Even in his group meeting earlier that day the seats on either side of him had been left vacant for the late members <...> the most dependent person sits to the leader's right, whereas the most paranoid members sit directly opposite; but, in his experience, the reluctance to sit next to the leader was the only rule that could be counted on with regularity* (p. 47);

(17) *At one meeting Pam commented that the group never formed a true circle because Stuart's chair was invariably set back a bit <...> Others agreed; they had all felt the seating asymmetry but never connected it to Stuart's avoidance of closeness* (p. 279);

(18) *"If you get nervous, Philip, remember the chairs. Remember Julius loved you <...> An hour later seven members filed into Philip's office for their first group meeting and warily sat down in Julius's chairs. Philip had wept <...> upon learning that Julius had bequeathed him these nine chairs (p. 343);*

Терапевтична група мислиться, насамперед, як замкнутий простір, в межах якого відбувається вся терапевтична дія. Метафора THERAPEUTIC GROUP IS A BOUNDED REGION IN SPACE корелює з онтологічною метафорою GROUP IS A CONTAINER, котра об'єктивується, наприклад, у таких дискурсивних фрагментах (1-3), (11), (13). Ознака 'обмежений простір' виявляється у контекстах, де проговорюються правила поведінки в групі (14-15). Одним із найважливіших правил є не виходити за межі групи, не виносити інформацію з групи у реальний світ. Всі важливі терапевтичні події відбуваються всередині групи, інформаційний простір якої закритий для тих, хто не є її учасником (15). Фізично цей простір мислиться як умовне коло, утворене кріслами, де кожен учасник перебуває на однаковій відстані від центру, що символізує рівність людей у межах терапевтичної групи (17). Символізм крісел включає також додаткові авторські конотації. Епізод, в якому один з учасників психотерапії постійно відсуває своє крісло трохи далі, внаслідок чого крісла формують неправильне коло (17), символізує неоднакові відчуття учасників як членів групи: більшість почуваться комфортно і довіряють терапевту і групі, тоді як учасник, крісло якого відсунуто, – навпаки, – перебуває в групі не зовсім з власної волі, а через обіцянку дружині. У цьому та інших романах Ірвіна Ялома крісла символізують близькість та опосередковану довіру між пацієнтом і терапевтом. Наприклад, одне з неписаних правил, яке завжди працює – це те, як пацієнти обирають місце, залежно від їхньої ролі в групі (16), і місця безпосередньо біля терапевта займаються завжди найменш охоче, бо така близькість потребує тотальної довіри до лікаря. Як ілюстрацію зворотного напрямку вектору довіри наведемо ситуацію, описану наприкінці роману, де терапевт, свідомий своєї близької смерті, заповідає власні крісла одному із пацієнтів групи, тим самим висловлюючи йому довіру як майбутньому психотерапевту (18).

(19) *And it was his job to integrate new members, to protect them from others and from themselves. <...> That's it. No more handholding (p. 78);*

(20) *Every member of the group, except the two of them, took pleasure in the meetings and considered the group a refuge, a place of support and caring (p. 278);*

(21) *And here he is in my own cozy group (p. 170);*

(22) *He stared at the names <of patients> – each chart a monument to a poignant human drama that had once played itself out in this very room (p. 16);*

(23) *The very idea of such a chorus of misery appalls me (p. 66);*

(24) *<...> ninety minutes of talking heads. Later, when they learned how to listen to the drama of each patient's life <...> every student was in place early awaiting the next installment (p. 278);*

(25) *She glanced at her watch. "And now, it's showtime for you guys." (p. 343);*

(26) *Julius thought of the group therapy folklore about seating (p. 47);*

(27) *Well, I wonder if that wasn't recreated in the group today? <...> the very issue she wanted to talk about may have been portrayed here in living color with all of us playing a part in the pageant." (p. 135);*

(28) *basically the group replayed your description of what routinely happened to you in your childhood." <...> But it's not only your fault; the others play into this" (p. 149);*

(29) *the group is not life; it's a dress rehearsal for life. We've all got to find a way to transfer what we learn here to our life in the real world (p. 297).*

Діапазон авторських метафор, котрі базуються на осмисленні терапевтичної групи як замкнутого простору (THERAPEUTIC GROUP IS A BOUNDED REGION IN SPACE), репрезентують групу як прихисток (19-20), захищене місце (20-21) (THERAPEUTIC GROUP IS A SAFE AND COZY PLACE) та театральну сцену (THERAPEUTIC GROUP IS STAGE). Остання метафора мотивована відомою конвенційною шекспірівською метафорою LIFE IS THEATRE, PEOPLE ARE ACTORS та екстрапольована на життя всередині групи як певного замкнутого простору (контейнера), в якому відбуваються всі події (метафоризовані в романі у термінах драми, ток-шоу, хорового співу, телевізійних епізодів, фольклору, костюмованих шоу, тощо) (22-27) і власне життя також, але, як неодноразово стверджує автор, життя всередині групи не є реальним: це тільки генеральна репетиція життя, де учасники вчаться взаємодіяти між собою і з зовнішнім світом на прикладі взаємодії з групою (27-29).

(30) *And what's the point of group therapy – the way you do it?" <...> "Oh, you're asking for an orientation (p. 65);*

(31) *I maintain a here-and-now focus <...> the group works ahistorically: we focus on the now <...> we focus on the current moment in the group; and on the here (p. 66);*

(32) *moving the group into the here-and-now, he advanced to the next step. In his view the work in therapy consisted of two phases: first interaction, often emotional, and second, understanding that interaction. That's the way therapy should proceed*

<...> "Let's back up and take a dispassionate look at what's just transpired." (p. 153);

(33) *it's important to move at our own pace and not feel pressured by any exercise to open up.*" (p. 204);

(34) *Time to move on to understanding and integration. Choosing an oblique route, he turned to Bonnie* (p. 234);

(35) *After only a handful of meetings there had been definite progress toward detente. <...> But then, to Julius's surprise, the group took an entirely unanticipated direction* (p. 236);

(36) *Julius always taught students the difference between vertical and horizontal self-disclosure. The group was pressing, as expected, for vertical disclosure – details about the past, <...> whereas horizontal disclosure, that is, disclosure about the disclosure, was always far more productive* (p. 209);

(37) *"Dig into that – the something that stopped you* (p. 209);

(38) *"That's not easy, Julius. I feel tight about it." Rebecca clasped her hand to her sternum. "Right here." "Give that tightness a voice. What's it saying?"* (p. 156);

(39) *Julius interrupted, "Stop! Let's freeze the action right here. At this instant."* (p. 234); <...> *"There are lots of powerful feelings coming out. Let's keep looking at them and try to understand them. Ideas?"* (p. 299);

(40) *"I can't get perspective on it. I'm too close* (p. 297);

(41) *"I'm aware," noted Stuart, "of ongoing tension here."* (p. 263);

Діапазон метафор з цільовим доменом GROUP THERAPY корелює із метафорою THERAPEUTIC GROUP IS A BOUNDED REGION IN SPACE. Терапія представлена як процес (цілеспрямована дія), яка відбувається *тут і зараз*, в межах простору групи (GROUP THERAPY IS A PURPOSEFUL ACTIVITY → A PURPOSEFUL ACTIVITY IS MOTION IN A LIMITED REGION OF SPACE → HERE AND NOW) (31). Таким чином, групова психотерапія мислиться у двох площинах: довготривалість процесу терапії метафорично представлена як подорож у певному напрямку, з певною швидкістю, певним маршрутом (30), (33-35), однак, насправді, успішна терапія – це те, що відбувається *тут і зараз*, на даний момент (31-32).

Конвенційна структурно-подієва метафора репрезентує процес (цілеспрямовану дію) як рух уперед/подорож (LONG-TERM PURPOSEFUL ACTIVITY IS A JOURNEY). Однак, специфіка психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома визначає переосмислення *напрямку* такого руху (на основі когнітивних механізмів розширення (extending) та перегляду (questioning) сфери джерела), оскільки для досягнення терапевтичного

ефекту важливою є *дворівнева* групова терапія (GROUP THERAPY IS A HORIZONTAL AND VERTICAL MOTION). Психотерапевтичний дискурс оперує поняттями «горизонтальний рівень групової терапії» (власне сам процес взаємодії між учасниками «тут і зараз», який відтворює їхню взаємодію в зовнішньому (реальному) світі) і «вертикальний рівень групової терапії» (обговорення взаємодії в групі і деталей минулих подій) (36). Конвенційно, процес взаємодії, який метафоризується як цілеспрямована дія (рух) в просторі, відбувається також і в часі, який традиційно осмислюється як горизонтальний рух (Kövecses, 2010: 41), тому взаємини між учасниками групової терапії об'єктивуються як горизонтальний рух, але це рух, метафорично обмежений у часі до безпосередньої ситуації (*ongoing, here-and-now, at this instant*) (31-32), (36), (39), (41): на відміну від реального життя, ситуацію в групі можна «заморозити» і розглянути її з усіх боків (32), (39), тоді як обговорення й аналіз учасниками їхнього попереднього досвіду об'єктивується як вертикальний рух, оскільки передбачає заглиблення у суть проблем, котрі виникають внаслідок міжособистісної взаємодії в межах і за межами групи. Вектор напрямку вертикального руху спрямований униз (тобто «вглиб») (37). Метафори, котрі об'єктивують такий самоаналіз, здебільшого, персоніфікації (38), оскільки важливий терапевтичний ефект має «проговорювання» пацієнтами власних думок, емоцій, відчуттів. Поєднання метафор руху, простору, персоніфікації та метафори UNDERSTANDING IS SEEING (*look, be aware, perspective*) об'єктивують цей ключовий етап терапії, оскільки, щоб проговорити, а отже осмислити, власні відчуття, пацієнт повинен зупинитися і відсторонитися (39-41).

(42) *Members often enter a group with one circumscribed goal in mind, <...> in a few months, they often formulate different, more far-reaching goals* (p. 280);

(43) *Julius had his ways of ratcheting up the pressure* (p. 184);

(44) *"Groups," said Julius, "are like people: they don't want to die* (p. 297);

(45) *The looming end of the group propelled members to address their core issues with increased ardor. A visible end to therapy always has that result; for that reason pioneer practitioners <...> often set a termination date at the very onset of therapy* (p. 278);

(46) *Julius loved this group. Often the courage of the members took his breath away as they regularly broke new ground and took great risks* (p. 40).

Структурно-подієва метафора (LONG-TERM PURPOSEFUL ACTIVITY IS A JOURNEY) об'єктивує також такі елементи групової терапії, як

‘цілі’ (PURPOSE OF THERAPY IS DESTINATION) (*far-reaching goals*) (42), ‘засоби’ (MEANS OF THERAPY ARE PATHS TO DESTINATION) (*ways*) (43), ‘скінченність’ (GROUP THERAPY IS A TIME-BOUND JOURNEY) (45), ‘ризик’ (GROUP THERAPY IS A RISKY ACTIVITY) (46).

У психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома шляхом метафоризації скінченності терапії висвітлюється важливий ефект, який досягається, коли пацієнти свідомі цієї скінченності занять, особливо, коли знають дату останнього заняття (45). Важливою екзистенційною віхою всієї творчості автора є аналіз впливу усвідомлення смерті на якість життя. За аналогією (44), усвідомлення скінченності терапії також позитивно впливає на якість самовіддачі пацієнтів на групових заняттях, оскільки метафорично групова терапія – це репетиція життя (29). Поєднання (combining) метафор GROUP IS A BEING WITH A LIFE CIRCLE, GROUP THERAPY IS A TIME-BOUND JOURNEY, GROUP IS A STAGE, GROUP THERAPY IS LIFE REHEARSAL дозволяє автору втілити цю важливу думку.

Опис групової терапії як процесу ризикованого, де учасники постійно відкривають для себе нові речі, досягається автором поєднанням метафор THERAPEUTIC GROUP IS LOCATION і ACTION IS A SELF-PROPELLED MOTION та нарощуванням (elaboration) сфер джерела обох метафор (*new ground, take risks*) (46).

Висновки. Проведений аналіз діапазону концептуальних метафор з цільовими доменами THERAPEUTIC GROUP і GROUP THERAPY у психотерапевтичному дискурсі Ірвіна Ялома дозволив виявити як конвенційні, так і творчі авторські метафори, котрі базуються на конвенційних способах осмислення дій і процесів. З’ясовано, що метафорична об’єктивація групової терапії базована на структурно-подієвій метафорі, креативне переосмислення якої мотивувало творення авторських метафор із залученням когнітивних механізмів поєднання, нарощування, розширення, перегляду, маніфестації яких були проаналізовані в статті. **Перспективу** подальших досліджень вбачаємо в аналізі діапазону концептуальних метафор з цільовим доменом INDIVIDUAL THERAPY, а також докладнішому аналізі авторських метафор групової й індивідуальної терапії та їхньої дискурсивної репрезентації у фокусі поетико-когнітивного підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бистров Я.В. *Англомовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики: монографія*. Київ; Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. 320 с.
2. Бідюк О. Психоаналітичний дискурс гострослів’я (на матеріалі ораторського тексту Л. Костенко). *Наукові записки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. Вип. 75 (3). С. 324–327.
3. Дойчик О.Я. Концептуальна метафора в ідіостилі Джуліана Барнса: поетико-когнітивний аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія “Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов”*. 2013. № 1051. С. 32–37.
4. Дойчик О.Я., Лехман А. Концептуальна метафора в романі В.Рот «Divergent». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» : Збірник наукових праць*. Вип. 36. Херс. держ. ун-т. Херсон: ХДУ, 2019. С. 22–26. <http://dx.doi.org/10.32999/ksu2413-3337/2019-36-5>
5. Дойчик О.Я., Павлюк Х.Т. Метафорична репрезентація художнього концепту FEAR (на матеріалі романів Вероніки Рот «Divergent», «Insurgent», «Allegiant»). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгородський національний університет, 2018. Вип. 3. Т.1. С. 112–127.
6. Дойчик О.Я., Томаш Я.З. Метафорична об’єктивація концептів CRIME та INVESTIGATION у детективних оповіданнях. *Південний архів (філологічні науки)*, 2021. Вип. 88, С. 24–35. <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2021-88-3>
7. Качмар О.Ю. Типологія комунікативних стратегій у психотерапевтичному дискурсі. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2016. Том 19. № 2. С. 132-140. <https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2016.113762>
8. Коваленко Г.М. Метафора руху в англомовному психоаналітичному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2010. С. 133-137
9. A Conversation with Irvin D. Yalom. In: *When Nietzsche Wept: A Novel of Obsession*. Harper Perennial, Modern Classics, 2010, Pp. 303-308.
10. Bilyk O., Bylytsia U., Doichyk O., Ivanotchak N., & Pyliachyk N. COVID-19 metaphoric blends in media discourse. *Studies about Languages*, 2022. 40, 17–33. <https://doi.org/10.5755/j01.sal.40.1.30155>
11. Blenkiron P. Stories and analogies in cognitive behaviour therapy: A clinical review. *Behavioral and Cognitive Psychotherapy*, 2005. 33(1), 45–59. <https://doi.org/10.1017/S1352465804001766>
12. Bystrov Y. Fractal metaphor LIFE IS A STORY in biographical narrative. *Topics in Linguistics*, 2014. 14(1). P.1–8. <https://doi.org/10.2478/topling-2014-0007>
13. Esmer E. Event structure metaphors in political speeches on Covid 19 crisis delivered

- by the government leaders. *American Journal of Humanities and Social Sciences Research (AJHSSR)*, 2022, Vol. 6, Issue 10, pp. 8-18.
14. Kövecses Z. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge & New York: Cambridge University Press, 2005. 314 p.
 15. Kövecses Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford University Press, 2010. 375 p.
 16. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press. 1980. 242 p.
 17. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*. Basic Books. 1999. 590 p
 18. Levitt H., Korman Y., & Angus L. A metaphor analysis in treatments of depression: Metaphor as a marker of change. *Counselling Psychology Quarterly*, 2000. 13(1), Pp. 23–35. <https://doi.org/10.1080/09515070050011042>
 19. Martynyuk A., Kovalenko L. English container metaphors of emotions in Ukrainian translations. *Advanced Education*. 2018. Issue 10. pp. 190-197, ISSN: 2409-3351. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.142723>.
 20. Velykoroda Yu. Conceptual Metaphorization through Precedent-Related Phenomena in Media Discourse. *Studies about languages*. Kaunas University of Technology, 2019. № 34, P. 32–45. <https://doi.org/10.5755/j01.sal.34.0.22088>
 21. Stott R., Mansell W., Salkovskis P., Lavender A., & Cartwright-Hatton, S. *Oxford guide to metaphors in CBT. Building cognitive bridges*. Oxford and New York, 2010: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med-psych/9780199207497.001.0001>
 22. Shevchenko I. Conceptual metaphors of ‘economic crisis’ in English: a historical cognitive perspective. *Armenian Folia Anglistika*, 2021. 17(1(23)), 24–34. <https://doi.org/10.46991/AFA/2021.17.1.024>
 23. Tay D. Finding the Middle Ground between Therapist-Centred and Client-Centred Metaphor Research in Psychotherapy. In: *The Palgrave Handbook of Adult Mental Health*. Palgrave MacMillan, 2016. Pp. 558–576. https://doi.org/10.1057/9781137496850_29
 24. Tay D. *Metaphor in Psychotherapy: Description and Applications*. PhD thesis. New Zealand. 2011. 223 p.
 25. Tay D. Metaphor and Psychological Transference. *Metaphor and Symbol*, 2016a. 31:1, Pp. 11–30, <https://doi.org/10.1080/10926488.2016.1116903>.
 26. Yalom I. D. *The Schopenhauer Cure*. Harper Collins Publishers Inc. 2005. 358 p.